

Personageschets 1: Alex

In mij raast een nodeloze onrust, alsof ik iets vergeten ben. Misschien is dit het schuldgevoel dat komt, als je echt plezier hebt in geld verdienen. Want daar hoor je eigenlijk niet van te genieten. Dat heb ik in ieder geval niet eerder gedaan.

Er waren wel aardige collega's en leuke klanten, soms. En genieten kan ik ook van kleine dingen, zoals het kopje koffie als de afdeling nog helemaal leeg is om half zeven 's ochtends.

Maar laat ik je eerst meenemen naar het moment dat ik ging werken in de financiële dienstverlening. Ik was werkzaam in het systeem van geld bewaren en beheren, oppotten en uitlenen: een bank. Als je bij een bank werkt, ben je in mijn wereld een bankier, maar het werd me snel afgeleerd om dat hardop te zeggen, want bij een bank werken tegenwoordig geen bankiers meer.

En zo begon het. Ik stond voor de oude gevel en keek omhoog naar de zandstenen mercuriuskop. Nee. Misschien kan ik beter eerst iets vertellen over mijn achtergrond. Je kunt mijn lotgevallen wellicht niet goed op waarde schatten als je mij niet kent.

Ik werd geboren in 1972 in het dorpje Duffel in de polder bij Nijmegen. Het zegt u hoogstwaarschijnlijk wellicht niets. Het ligt tussen Persingen en het Wylerbergermeer. Het Wylerbergermeer stelt niet veel voor. Wyler ligt een eind verderop in Duitsland. Een berg is in geen velden of wegen te bekennen en dat meer, dat is een plas water, maar daar is dan ook alles mee gezegd. In 2001 was het even in landelijke nieuws omdat er een lijk in een sloot was gevonden. Duffel wordt voor het eerst op een kaart vermeld in 1672. Die kaart kon je altijd bewonderen in de Commanderie van Sint Jan. Die collectie is echter opgegaan in het Valkhofmuseum en sindsdien is die kaart opgeslagen in het depot. Dit tot groot verdriet van alle andere Duffelnaren, alle drieëntwintig. Duffel heeft achtentwintig inwoners als je de vier Polen meerekent die inmiddels al een jaar of vijf bij Loek Harmsen inwonen. Maar hen kan de oude kaart uit de Commanderie waarschijnlijk niet veel schelen. Ik kom dus uit Duffel, al ben ik daar eigenlijk import. Mijn vader komt namelijk oorspronkelijk uit Leuth en mijn moeder uit Krefeld. Wereldreizigers zijn het.

Mijn vader is aannemer, gespecialiseerd in het restaureren van historische panden. Hij is inmiddels zo'n beetje met pensioen. Hij is financieel goed genoeg bij om alleen nog te doen waar hij zin in heeft. Zodoende zit hij vooral te vissen, of is hij met mijn moeder en de caravan er op uit.

Mijn moeder was altijd huisvrouw. In haar geval was dat ook echt een fulltime baan. Ze was niet bepaald iemand die de ganse dag met de buurvrouw aan het beppen was. Onze buurvrouw is een verhaal apart en mijn moeder had geen tijd voor een kletspraatje bij de thee. Ze hield als onderdeel van het huishouden een biologische groentetuin bij en daar had ze een aardige dagtaak aan. We aten er goed

van en wat we over hadden ging naar de markt. Verder onderhield moeder het hele huis zelf. Je moest niet denken dat er ooit een schilder of loodgieter of wat voor klusmens dan ook over de vloer kwam. Alleen de rotte berk in de achtertuin heeft ze niet zelf geveld. Ze heeft het wel geprobeerd, maar nadat ze een dikke tak op haar bakkes had gekregen, was ze een paar weken aan bed gekluisterd. Zonder overleg liet mijn vader een specialist komen. Dat is wellicht het enige echte dispuut geweest in het huwelijk van mijn ouders. Vanaf het moment dat ze hersteld was, ging mijn moeder er weer dubbel zo hard tegen aan. Onderhoud werd zoveel als mogelijk preventief gepleegd. 'Voor je vader weer iemand belt,' zei ze dan. Inmiddels heeft ze het in haar rug en kan ze het echt zware werk niet meer zelf. Dat zal ze wel verschrikkelijk vinden, maar voor mijn vader is het alleen maar goed. Hopelijk gaan ze er wat vaker met z'n tweeën op uit, in plaats van dat hij zit te wachten tot ze de dakspanten heeft geverfd, of wat dan ook. Toen ik nog thuis woonden gingen we stipt één keer per maand met het hele gezin 'iets leuks' doen. Voor mijn vader mocht dat iedere week zijn, maar mijn moeder vond dat een verspilling van tijd en geld. Misschien gaan nog steeds maar één keer per maand. Ik zou het niet weten. Ik ga niet meer mee.

Ik heb trouwens nog een zusje. Ze is zes jaar jonger. Ze is dol op me, maar ik heb niet zoveel met haar op. Ze woont tegenwoordig in Utrecht, geloof ik. Ik heb haar adres ergens in mijn oude computer staan. Ze weet waar ik woon en ze heeft mijn telefoonnummer. En mijn ouders zullen haar adres ook wel hebben, mag ik aannemen.

En ik had ooit een broer, of eigenlijk niet. Hij is overleden voor mijn geboorte. Hij was drie toen hij hersenvliesontsteking kreeg. Zijn foto staat nog op de schouw bij mijn ouders. Dat is het enige dat aan hem herinnert. Drie is volgens mij te jong om verhalen na te laten. Mijn ouders spraken nooit over hem.

Ik ging naar de St. Martinus basisschool in Millingen. Toen ik heel klein was bracht mijn moeder mij op de fiets. Later fietste ik zelf. Ik heb het daar goed gehad, geloof ik. Ik kon goed leren en las veel. Mijn voorliefde voor boeken en geschiedenis is in die tijd ontstaan. Op zondagmiddag nam mijn vader mij en mijn zusje vaak mee naar de bouwplaats waar hij op dat moment aan het werk was. Hij liet dan de historische details zien van het pand dat ze in zijn oude luister probeerden te herstellen. Dat was boeiend, voor mij althans. Mijn zusje deed ondertussen iets met kaatsballen of een springtouw.

Na de basisschool ging ik naar de HAVO Notre dame des Anges. Een hele mond vol, heb ik altijd gevonden. Op papier is het een geweldige school. Relatief klein en daardoor met volop aandacht voor het individuele kind. Persoonlijk heb ik daar nooit zoveel van gemerkt. Misschien moet er eerst iets met je aan de hand zijn voor je die extra persoonlijke aandacht krijgt en met mij was nooit wat. Ik haalde altijd

aardige cijfers en er was nooit meer dan één vak waar ik niet zo goed in was. En dat was dan nog altijd een voldoende.

Of misschien was ik niet zo ontvankelijk voor persoonlijke aandacht. Ik ben niet zo van aandacht of dingen samen doen. Eigenlijk heb ik de pest aan dingen samen doen. Het wordt nooit precies zoals je zelf wilt.

Ooit moesten we met z'n vieren een krant maken voor maatschappijleer. Je weet van tevoren hoe dat gaat. Eén heeft heel veel plannen en mooie ideeën, maar doet uiteindelijk niets. Eén zegt ja en amen op alles dat je voorstelt en doet thuis vervolgens iets heel anders. Dan is er één die alles afkraakt wat je zegt en net genoeg bijdrage levert om achteraf alle eer naar zich toe te trekken. En dan kom ik. Ik offer me op om van alle losse stukjes iets aardigs te maken, maar dat waar je uiteindelijk mee aan komt zetten vind niemand echt goed, dus op enige waardering hoef je niet te rekenen. Kritiek kreeg je gelukkig ook niet, want iedereen weet dat het een kutklus was.

Ik was wel altijd anders dan andere kinderen. Ik had altijd een andere oplossing, een ander idee of een origineel onderwerp voor mijn opstel. De uitvoering was meestal wat slordig, dus kreeg ik alsnog maar een zeven.

Ik herinner me een werkstuk bij geschiedenis dat je per se samen met iemand anders moest maken. Een meisje uit de klas wilde dolgraag samen met mij een werkstuk maken. Ze wilde dat alleen maar omdat ze zelf heel slecht in geschiedenis was. En misschien ook nog omdat ze me wel leuk vond. Ik was niet echt hip of stoer of zo, maar dat was zij ook niet. Vanuit die optiek had het zomaar wat kunnen worden. Ik viel echter ook toen al op jongens. Dat wist verder nog niemand, maar ik was niet zo'n sufferd die dan maar een vriendin neemt. Vond ik toen.

Achteraf heb ik me wel eens afgevraagd of ik niet toch wat toeschietelijker had moeten zijn. Het was een leeftijd waarop ik gerust had kunnen experimenteren. Ik had er wat eerder van kunnen leren hoe zoiets gaat, als het 'aan' gaat met al het gezoen en gedoe dat daar bij hoort.

Ik wilde geschiedenis studeren en ik haalde mijn VWO netjes in twee jaar op het Canisius College. Wat had ik de pest aan die school. Met de school zelf was niks mis, maar als je van Duffel naar Nijmegen fietst, moet je de wal op en dat is een klim van een buitencategorie waar ze bij de tour nog een puntje aan kunnen zuigen. Ik was er regelmatig schoolziek van. Af en toe kon ik met mijn pa meerijden die in die tijd een klus in Wijchen had, maar dan was ik even na zessen al op school. Uit verveling ging ik dan maar idioom leren.

Het was goed dat ik ging studeren en op kamers ging. Een kamer vinden kostte nogal wat moeite. Van de SSHN kreeg ik een kamer aangeboden in Vossenveld. Wie Nijmegen een beetje kent, weet dat je vanuit Duffel eerder in Arnhem bent dan in Vossenveld. Eigenlijk ben je eerder waar dan ook in Nijmegen dan in Vossenveld.

Het ligt zo afgelegen, dat je er nog niet dood gevonden wilt worden. En er werd nogal eens iemand dood gevonden. Toen ik er ging wonen hadden ze de ramen dichtgekit, maar in de jaren daarvoor was er ieder seizoen wel iemand naar beneden gesprongen. Wie er echt graag een eind aan wil maken laat zich natuurlijk niet tegen houden door een paar dichtgekitte ramen, maar als je netjes een overdosis neemt is het voor het de bewoners van Vossenveld in ieder geval minder confronterend. Wat dat betreft heeft de SSHN zijn doel bereikt.

Ik was zelf in eerste instantie dolgelukkig op Vossenveld. Ik hoefde 'de bult' niet meer op te fietsen en mocht legitiem de hele week in geschiedenisboeken duiken. Dacht ik. Tijdens de introductieweken van de universiteit ontdekte ik dat er nog veel meer leuks te doen was. (Hier valt vast meer over te vertellen, maar nu nog even niet.) Enfin, al met al liet ik me niet al te veel afleiden en had na vijf jaar toch werkelijk mijn bul.

Ik had een vriend, een jaargenoot, die heel hard riep dat de economie tegen zat, net toen hij afstudeerde. En dus zat hij na zijn studie een jaar werkloos thuis. Een jaar later waren er verse en gemotiveerde afgestudeerde historici, en maakte hij niet zo'n frisse en werklustige indruk meer. Tragisch, maar zijn eigen schuld.

Ik zag het anders. Voor wie geschiedenis heeft gestudeerd zit de economie eigenlijk altijd tegen. Ik denk niet dat er ooit een economische omstandigheid is geweest waarbij werkgevers massaal op afgestudeerde historici zaten te wachten. Ik kan me vergissen, want ik heb middeleeuwen gedaan en geen sociaal economische geschiedenis.

Ik kon zelf ook niet aan werk komen toen ik was afgestudeerd. Iemand suggereerde nog dat ik een eerstegraads bevoegdheid kon halen en me op het onderwijs kon storten. Gelukkig had ik in de loop der jaren voldoende zelfkennis vergaard om dat avontuur niet aan te gaan.

Ik had gedacht dat ik, als ik werkloos thuis zou zitten, heel productief zou zijn. Uit pure liefhebberij historisch onderzoek zou doen. Boeken schrijven. Of op z'n minst gedichten. Of lange wandelingen in de natuur zou maken. Of veel zou lezen. Maar niets van dat alles. Ik zat de hele dag voor de TV naar Tony Little's aanprijzingen te kijken. Na een week kon ik me heel goed voorstellen dat je na een jaar thuis zitten niet meer zo'n frisse indruk meer maakt. En ik had er helemaal zat van. Ik liep bij een willekeurig uitzendbureau binnen en zei: 'Ik wil graag morgen aan de slag.'

'In wat voor richting,' was het eerste dat me gevraagd werd.

Tegen beter weten in zei ik 'Ik heb geschiedenis gestudeerd.'

Ik heb gezocht naar het juiste woord voor de blik die volgde. Glazig. Meewarig. Meelijnd. Een mengeling daarvan, met een lichte mate van onthutsing. Ontwrichting. Een kleine dislocatie van de geest.

Je zou denken dat het helemaal niet raar is dat een afgestudeerd historicus zich voor werk bij een willekeurig uitzendbureau meldt. Er zijn immers werkeloze historici te over. Maar blijkbaar niet. Ik kan me eigenlijk niet meer precies herinneren hoe het gesprek verder verliep. Wel weet ik dat ik al mijn overredingskracht in de strijd moest werpen om me niet onverrichter zake naar huis te laten sturen.

'Ik wil aan de slag, niet nog een dag thuis zitten met Tony Little,' zei ik.

'Ik zou een moord doen voor een dag met Tony Little,' zei de consulente, maar ze was wel om.

Ze keek me aan. Heel lang. Welzeker drie hele seconden. Dat klinkt niet veel, maar drie seconden kan heel lang zijn als je weet dat je wordt ingeschat. Van die drie seconden hangt af wat voor baan je krijgt aangeboden. Drie seconden die misschien wel de koers van mijn verdere leven zouden bepalen. Ik was me daar erg bewust van, dus mijn god wat waren ze lang.

'Je hebt wel een prettige stem,' zei ze.

Dat wist ik. Ik kon goed voorlezen. Ik had mijn zusje vroeger voorgelezen. Misschien dat ze daarom zo dol op me is. En ik zing. Ik heb in een ensemble gezongen. Dat was niet zo'n succes, maar dat lag niet aan mijn stem. Verder heb ik boeken voorgelezen voor de blindenbibliotheek, als vrijwilligerswerk.

Dat kwam als volgt. Ik zat in een werkcollege met een blinde jongen. Ik was naast hem gaan zitten omdat ik hem er wel leuk uit vond zien, maar toen had ik nog niet door dat hij blind was. Dat hij blind was deed niets af aan het feit dat hij er leuk uit zag. Juist omdat hij zichzelf niet kon zien, was hij onbevangen over zijn eigen uiterlijk. Ik stelde mijzelf voor en wilde hem een hand geven. Dat ging dus mis en zo ontdekte ik dat hij blind was. Zijn naam was Arnoud.

Vanaf dat moment was het gedoe. Alles.

Bij dat werkcollege moest je samen een opdracht doen. Bronnenonderzoek. We verdeelden de taken en ik bood aan om het materiaal samen te voegen tot een leesbare paper. In de pauze vroeg hij of ik bereid was hem na het college verder op weg te helpen met het onderzoek. Ik zei ja en we spraken af na collega naar de universiteitsbibliotheek te gaan.

Ik heb nog nooit zo'n hulpbehoevende blinde meegemaakt. Niet dat ik ooit een andere blinde heb meegemaakt, maar ik stelde me zo voor dat je als je blind bent, je dan na verloop van tijd enige handigheid ontwikkeld in, zeg maar *alles*. Na een moeizame middag in de UB kwam het moment dat Arnoud naar huis moest. Hij woonde een kwartiertje lopen van de universiteit in een studentenflat. Ik vroeg hem of hij veilig thuis zou komen.

'Het is iedere dag weer spannend,' zei hij.

Dat was niet overdreven. Ik liep met hem mee en stond er versteld van hoe veel obstakels er op het trottoir staan en hoe veel mensen je even afsnijden.

Op zijn kamer werd het die middag nog reuze gezellig. Het duurde nog een paar maanden voor er echt wat gebeurde, maar er was wel sprake van zoiets als een vonk. Of een klik. Of wat dan ook.

Het bleef zeker anderhalf jaar erg gezellig. En ook toen het niet meer gezellig was, bleef ik nog een half jaar plakken omdat ik het zielig vond om het uit te maken.

Maar waarom vertel ik dit: ik wist dus dat ik een aangename stem had, omdat Arnoud me dat regelmatig had verteld. De consulente bij het uitzendbureau had dat goed gehoord.

Een paar dagen later zat ik in een opleidingslokaal voor een stoomcursus tot callcenteragent.